

Станція. Велич і падіння

Майже дві години їзди від Києва, жорстка перевірка документів і перепусток — і ось вона, станція, що солідною урбаністичною панорамою розгортається за поворотом дороги. Це треба бачити, щоб зрозуміти всю велич станції. Блоки — перший, другий і третій. Четвертий — в оболонці досить незграбного укріплення. Він виглядає загрозово і похмуро навіть за сонячної погоди. Трохи далі недобудовані велети п'ятого та шостого блоків. Сплетіння тисяч металевих вев, проводів електропередач. Їх так багато, що й обрію за ними не видно. Велич і нищість. Бо весь цей грандіозний комплекс споруд, яким ми колись так пишались, на сьогодні просто купа бетону і заліза, нашпигованого "розумною" апаратурою, реакторами. І вже ніколи не піде по тих проводах електричний струм, вироблюваний блоками атомної. Людям сьогодні пишатися нічим. Лише клопотів купа. Клопотів і різних думок справді купа не лише у працівників станції, а й у нас, у пересічних громадян, які живуть зовсім близько від Чорнобиля. Адже для атома оті дві години їзди — ніщо. І весь час думається: як там у Чорнобилі, чи не трапиться якийсь новий випадок... І ми на своєму обивательському рівні, коли голова заболить чи кістки починає викручувати, одразу висилаємось на Чорнобиль, звинувачуємо Чорнобиль, стражденню, але й досить величну навіть у біді своїй станцію.

Тим часом кожного дня вранці 3800 чоловік, зі Славутича в основному, на електричці приїздять сюди, щоб гарантувати нам безпеку. Вони працюють день у день ось уже 20 років, аби їх станція, їх рідне дітище, хворе і

● Заступник генерального директора Чорнобильської атомної А.В.ШАЦМАН.
Фото А. ДОБРОВОЛЬСЬКОГО.

багато в чому навіть безпорадне, було не предметом залякування людей, а об'єктом, що врешті буде перетворений у цілком безпечний. І сюди будуть їздити не строго за перепустками і лише у справах, а на екскурсії. Не скоро це, але так буде. Коли? Може, через десятки й десятки років.

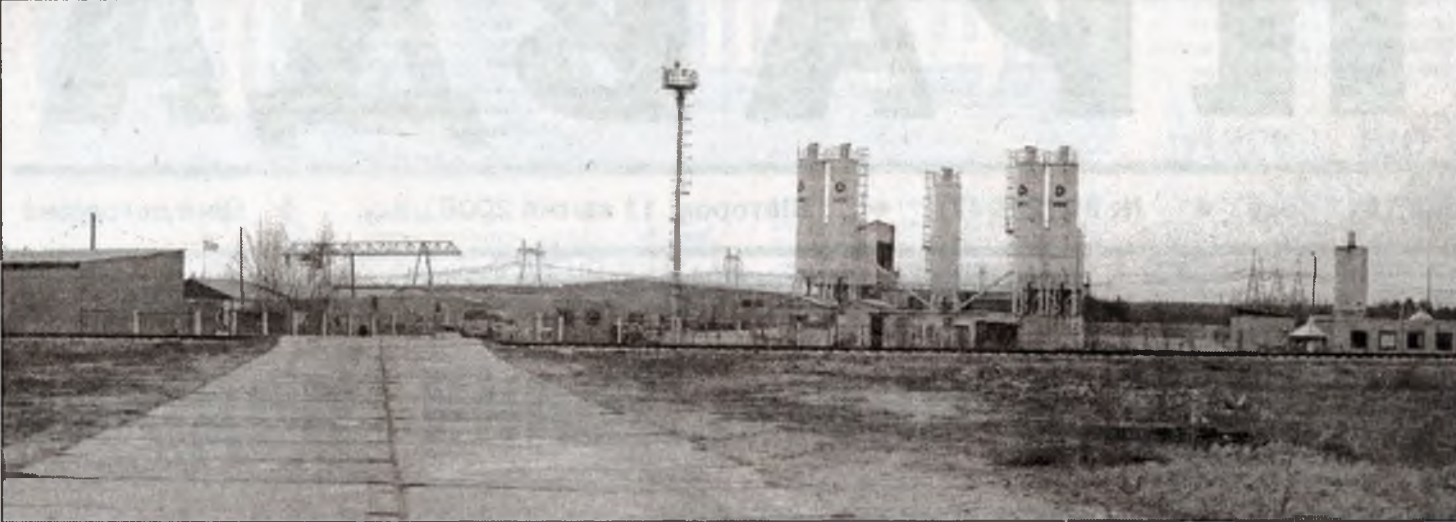
Поки що ж — суцільні проблеми. Суцільні запитання, на які відповіді або є, або їх немає. Але існує дуже багато відповідальної

і творчої роботи, бажання колективу все зробити для якнайшвидшого завершення планового введення станції з експлуатації.

Про сьогоднішні найбільш гострі проблеми Чорнобильської атомної наша розмова із заступником генерального директора Чорнобильської атомної електростанції, директором служби людського ресурсу Андрієм Владиславовичем ШАЦМАНОМ.

(Закінчення на 2-й стор.).

Станція. Велич і падіння

**(Закінчення.
Початок на 1-й стор.)**

— Андрію Владиславовичу, як ви ставитесь до факту закриття Чорнобильської атомної у 2000 році? Чи не думаете, що третій блок міг би ще давати струм, а, отже, й чималі прибутки, працювати принаймні до 2013 року?

— Для мене це запитання дуже болюче. Вже стільки часу пройшло, а я не можу на нього відповідати спокійно. Це не лише моя думка, а думка багатьох і багатьох людей, станція в цілому не потребувала закриття. Колишній Президент України Леонід Кучма на догоду країнам Європи прийняв політичне рішення і у грудні 2000 року дав наказ остаточно закрити нашу станцію. Звичайно, вона являла і являє якусь небезпеку для людства. Але після відповідних ремонтних робіт, після посилення контролю над роботою хоча б одного третього блоку, ми б могли станцію не закривати, і справді давати Україні дешеву енергію, давати чималі прибутки. Ще перед закриттям ми виконали величезний обсяг робіт по підвищенню безпеки. Ми так багато зробили, так пишалися зробленим. Працювали буквально вдень і вночі, щось монтували, щось переробляли, добивалися абсолютної надійності. Нам би було легше виводити всю станцію з експлуатації поступово, при роботі одного блоку. Сьогодні ми займаємось, власне, тими ж плановими роботами, що й до 2000 року, але станції просто важче вижити, та й люди морально почувуються гірше. Одне діло — діюча станція, діючий хоча б один блок, інше — коли йдуть на роботу до по суті виключеного із життя країни величезного комплексу атомної станції.

— Четвертий блок, де сталася 26 квітня 1986 року аварія. Що там зараз? Які перспективи на майбутнє?

— Одразу після аварії на блоці було запропоновано і затверджено урядом тимчасову конструкцію, своєрідне укриття над цілим блоком, яке б хоч трохи безпечнішим зробило сам блок і роботу на ньому людей. Відтоді ми свій четвертий так і називаємо — "Укриття". І ось вже по суті 20 років минає, а тимчасове укриття стоїть і досі. Там, протягом усіх цих років пра-

цюють люди, щоб гарантувати безпеку самого блоку, його існування для людей, для всього довкілля. От сказав гарантувати. Але які гарантії можуть бути, коли в надрах блоку тліє за деякими підрахунками до 200 тонн радіоактивних речовин. Не доведи трапитись якійсь несподіванці... Ось чому протягом усього часу від аварії найкращі уми і України, і багатьох інших країн світу думали і продовжують думати над тим, як зробити блок безпечним. Пропозицій було чимало. Зупинились на проекті нової величезної арки, яка б накрила весь четвертий блок, дала б можливість вести там планові роботи, розвантажувати блок від радіоактивних мас, демонтувати його. Вже чимало часу минуло, як ведуться переговори на різних рівнях про пришвидшення робіт на четвертому. Затверджено концептуальний проект, підготовлено технічну тендерну документацію, оголошено міжнародні торги.

— Торги про що?

— Про те, хто ж саме буде зводити новий конфаймент, нову арку, як ми її зараз називаємо. Є дві пропозиції. Французи пропонують нам нову арку побудувати швидко і за досить прийнятною ціною. Американці гарантують найвищу якість будівництва, але їх тендерна пропозиція дещо дорожча. Отак і заблукали ми у двох соснах, все ще не обравши того, хто буде здійснювати зведення нової арки. На жаль, думки розділились. Незабаром у нас на станції збереться асамблея донорів Чорнобиля з будівництва "Укриття". Сподіваюсь, що саме на цій асамблеї ми дійдемо єдиного рішення. Тим більше, що експерти Банку реконструкції та розвитку обіцяють допомогу. Час і справді не жде. Старі конструкції вже в такому стані, що їх треба давно розібрати, зробити четвертий блок більш доступним для робіт у ньому. А ці роботи конче необхідні, проводити їх потрібно дуже обережно, з найвищою якістю, з найвищим рівнем безпеки і при всьому цьому — швидко.

— Зараз у всіх засобах масової інформації дуже активно мусять питання про створення десь поблизу Чорнобильської атомної звалища відходів від атомної станції. І не лише з України, а й з європейських країн.

● **Будівельний майданчик, де розмістяться завод з переробки відпрацьованого палива і сховища для зберігання його.**

Що — правда, що — домисли?

— Про це з вуст досить поважних людей, навіть наших політиків просто смішно було чути. Їх послухати, то можна собі було уявити, що просто неба буде якесь звалище, наче смітник, ядерних відходів. Але це ж зовсім не так. Ми вже почали будівництво поблизу станції заводу з переробки відпрацьованого ядерного палива, величезних спеціальних приміщень для збереження відходів принаймні на 100 років вперед. Це сховище розраховане для нашої станції, для атомних станцій України. Мова про те, що сюди завозитимуться відходи з інших країн, поки що не йде. Але справа в тому, що поки й і саме будівництво практично заморожене. Французька фірма, яка займалася там будівництвом, вела його так, що воно не відповідало нашим вимогам. Ми від послуг фірми відмовились. Зараз вирішується питання, хто ж далі буде займатися подальшим будівництвом сховища для відходів ядерного палива. Ми справді опинились в досить складній ситуації. Але поки не вирішено з французькою фірмою ряду технічних питань, будівельні роботи на об'єкті продовжуватись не будуть. Це, звичайно, погано, бо затягуються роботи, затягуються умови планів і договорів по розвантаженню від ядерного палива першого, другого і третього блоків. Але ми все ж таки будемо наполягати на своєму, будемо вимагати, щоб будівництво сховища йшло на найвищому технічному рівні, відповідало б найсуворішим вимогам. Людям нема про що хвилюватися. Ми наші відходи захоронимо надійно і на довгі роки. Іншого не буде. Принаймні ядерний "смітник" не оселиться поряд з Чорнобильською атомною.

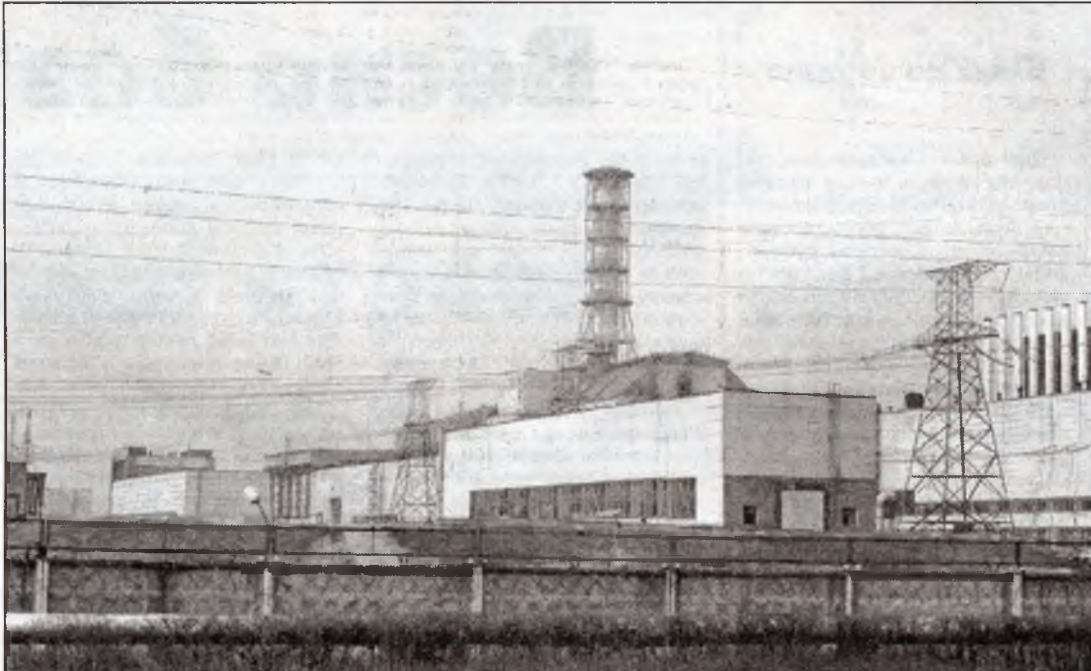
— Сьогодні на станцію щодня приїждять 3800 чоловік на роботу. Це дуже велика кількість людей. Скільки ще так триватиме? Коли можна буде сказати: все зроблено?

— Перед аварією на станції працювало майже 10 тисяч чоловік. Сьогодні — близько чотирьох. І можу з усією відповідальністю сказати, що так триватиме ще ду-

же довго. Станція — надто серйозний об'єкт, щоб її полишити без людського ресурсу, без людського розуму. Ще тривалій присутності людей вимагатимуть перший, другий і третій блоки. Мабуть, чи не довічно потрібні будуть люди на четвертому зруйнованому блоці навіть в тому разі, коли над ним з'явиться нова арка. Врахуйте й таке. Люди потрібні будуть у будівництві тієї ж арки, на будівництві заводу для переробки ядерного палива, на зведенні сховища для відходів. Станцію і справді не можна залишити одну. Багато хто думав, що повернеться символічний ключ, станцію буде закрито, і ми її зможемо залишити. Ні, вона ще дуже довго вимагатиме людської присутності. І коли хтось говорить, що колись у далекому-далекому майбутньому на території станції з'явиться зелена галявина, то я можу лише сказати, що це і справді буде дуже не скоро. Ось чому ми сьогодні так цінуємо той людський ресурс, який маємо, так бережливо і уважно ставимось до людей. Бо кожен з них, приїжджаючи вранці із міста атомників Славутича, певним чином здійснює подвиг. Бо далеко не всі погоджуються сьогодні приїхати і працювати на атомній, нехай навіть на такій, яка вже давно не дає електричного струму. І не даватиме.

— Через кілька днів, уже навіть не тижнів, печальна дата — 20-річчя від дня аварії на четвертому блоці атомної. Які заходи плануються на цей час на станції?

— Дата і справді печальна. Ми плануємо провести низку мітингів, пам'ятних зібрань, молебнів, флористи квіти до пам'ятників тих, хто, не шкодуючи свого здоров'я і навіть життя, кинувся 20 років тому у вогонь, в атомне пекло, щоб врятувати станцію, врятувати довкілля, всю нашу Україну, а може, й багато інших країн. До нас у ці дні, що є надто хвилюючим фактом, приїздить дуже багато делегацій. З усієї України, з далекого і ближнього зарубіжжя. Люди йдуть, щоб на власні очі побачити, а що ж то воно є — станція. В чому її велич чи падіння. І ви знаєте — це не лише моя думка, а й думка багатьох-багатьох наших гостей, що станція навіть сьогодні, коли вона не є діючою, коли вона не дає жодного кіловата енергії, залишається і справді величною. Бо такою її створили люди. І про падіння не хочеться думати. Тим більше, знаючи, скільки людей віддали свої життя, своє здоров'я за те, щоб у пам'яті залишилась справді тільки велич. Зараз, коли ми з вами говоримо, наші менеджери приймають німецьку делегацію. Вони розповідають їй про станцію, показують, якою вона була і якою є, говорять про те, що персонал станції все робить для того, аби була вона і сьогодні, і завтра, і завжди безпечною. Так і буде. Слова Чорнобиль, Чорнобильська атомна назавжди залишаться в пам'яті і нашій, українців, і цілого світу.

● **Загальний вигляд лише частини станції. Та й ця частина вражає своїми розмірами, величчю.**
Фото А. ДОБРОКОЛЬСЬКОГО.

О. ЛЕЙНЕКО.